

Latin Kilisesi'nin Son Babası Sevillalı İsidorus

Mustafa Furkan DİNLEYİCİ

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 2008

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiye

Yayın No | Publication Number: 442

Kitap Adı : Latin Kilisesi'nin Son Babası Seville İsidorus

Book Title : The Last Father of the Latin Church Isidore of Seville

ISBN : 978-625-8596-56-4

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258596564

Yazar | Author: Mustafa Furkan Dinleyici | orcid.org/0000-0002-8819-7770

Kurum | Institution: Selçuk Üniversitesi

ROR ID: ror.org/045hgzm75

Editör | Editor: Yasin Güzelal | orcid.org/0000-0002-7349-5388

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 270 (x+260)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCC1 - İlk Kilise | The Early Church

BISAC: REL015000 - Din / Hristiyanlık / Tarih | Religion / Christianity / History

THEMA: QRMF3 - İlk Kilise Babalarının Yazıları / Patristik | Writings of the Early Church Fathers

LC Classification: BR65.I74 - Seville Aziz İsidorus – Eleştiri ve İnceleme | Isidore of Seville, Saint – Criticism

DEWEY: 270.2092 - Hristiyan Kilisesi Tarihi, 325–787 – Kişiler | History of Christianity, 325–787 – Persons

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.256 - Din | Religion

WoS Citation Topics Micro: 6.256.1835 - Teoloji | Theology

Scopus Subject Areas: 1212 - Din Araştırmaları | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Dinleyici, Mustafa Furkan. *Latin Kilisesi'nin Son Babası Seville İsidorus*. FCR Yayın Ltd.-Eskiye, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Latin Kilisesi'nin Son Babası Sevillalı İsidorus

Mustafa Furkan DİNLEYİCİ

Ankara 2026

Yazar Hakkında | About the Author

Mustafa Furkan DİNLEYİCİ

1993 yılında İstanbul’da doğdu. 2016 yılında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden mezun oldu. 2019 yılında “Baruch Spinoza ve Eski Ahit Eleştirisi” başlıklı teziyle yüksek lisans, 2023 yılında “Gregorius Magnus ve Roma Katolik Kilisesi’ndeki Yeri” başlıklı teziyle doktora eğitimini Marmara Üniversitesi’nde tamamladı. Doktora eğitimi sırasında İstanbul Üniversitesi Latin Dili ve Edebiyatı bölümünde Latince eğitimi alan yazar, çalışmalarını ağırlıklı olarak Batı Hristiyanlığı ve Katolik Kilisesi üzerine sürdürmektedir.

He was born in Istanbul in 1993. He graduated from Istanbul University Faculty of Theology in 2016. He completed his master’s degree at Marmara University in 2019 with a thesis titled ‘Baruch Spinoza and the Critique of the Old Testament,’ and earned his Ph.D. from the same university in 2023 with a dissertation titled ‘Gregory the Great and His Place in the Roman Catholic Church.’ Having studied Latin at Istanbul University’s Department of Latin Language and Literature during his doctoral studies, the author primarily focuses his research on Western Christianity and the Catholic Church.

Kitap Hakkında

Latin Kilisesi'nin Son Babası Sevilalı İsidorus

Bu çalışma, “Latin Kilisesi’nin Son Babası” olarak anılan Sevilalı İsidorus’un (ö. 636) düşüncesini Vizigot İspanya’sının siyasal ve dini bağlamı içinde ele almayı amaçlamaktadır. Araştırma, İsidorus’u klasik mirası aktaran bir ansiklopedist olarak gören yaygın yaklaşımın ötesine geçerek, onun bilgiyi düzenleme (*ordo*) eyleminin bir iktidar ve kimlik inşası projesiyle iç içe geçtiğini ileri sürmektedir. Bu çerçevede İsidorus’un teolojisi ile ansiklopedik yöntemi, birbirini tamamlayan tek bir zihinsel faaliyetin iki görünümü olarak okunmakta ve derlemeciliğin, birleşik bir Katolik Vizigot krallığını kurma ve meşrulaştırma işleviyle ilişkisi ortaya konmaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm İsidorus’un tarihsel bağlamını, hayatını, eserlerini ve düşünce yöntemini incelemekte; ikinci bölüm başta *Etymologiae* ve *Sententiae* olmak üzere birincil metinlerinden hareketle onun teolojik görüşlerini (Tanrı ve melek öğretisi, kristoloji, eskatoloji, günah-erdem ve tövbe anlayışı, manastır düzeni, kral-kilise ilişkisi ve Yahudilere yönelik polemik) ele almaktadır. Üçüncü bölüm ise İsidorus’un ölümünün ardından Mozarabik, Karolenj, skolastik ve Rönesans dünyalarındaki etkisini izleyerek, onun Antik Çağ ile Orta Çağ arasında bir “köprü” işlevi gördüğü tezini temellendirmektedir.

Birincil kaynaklara dayanan ve güncel uluslararası literatürle karşılaştırmalı biçimde ilerleyen çalışma, Türkçe literatürde hakkında müstakil ve kapsamlı bir inceleme bulunmayan bu figürü bütüncül bir şekilde ele almaya çalışmakta ve böylece hem Geç Antik Çağ Hristiyanlık tarihine hem de bilgi-iktidar ilişkisine dair tartışmalara katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi; Hristiyanlık; Katolik Kilisesi; Sevilalı İsidorus; Kilise Babaları

About the Book

The Last Father of the Latin Church Isidore of Seville

This study aims to examine the thought of Isidore of Seville (d. 636), known as the “Last Father of the Latin Church,” within the political and religious context of Visigothic Spain. Going beyond the conventional approach that views Isidore merely as an encyclopedist who transmitted the classical heritage, this research argues that his act of ordering knowledge (*ordo*) was intertwined with a project of constructing power and identity. Within this framework, Isidore’s theology and encyclopedic method are interpreted as two complementary facets of a single intellectual endeavor, demonstrating how compilation functioned to establish and legitimize a unified Catholic Visigothic kingdom.

The study consists of three chapters. The first chapter examines Isidore’s historical context, life, works, and intellectual methodology. Drawing upon his primary texts -most notably *Etymologiae* and *Sententiae*- the second chapter explores his theological views, including doctrines of God and angels, Christology, eschatology, conceptions of sin, virtue, and penance, monastic rule, the relationship between king and church, and anti-Jewish polemics. The third chapter traces Isidore’s posthumous influence across the Mozarabic, Carolingian, Scholastic, and Renaissance worlds, substantiating the thesis that he served as a “bridge” between Antiquity and the Middle Ages.

Based on primary sources and developed comparatively alongside contemporary international scholarship, this study offers a holistic treatment of a *iterum* who lacks a dedicated and comprehensive examination in Turkish *iteratüre*, thereby aiming to contribute to both the history of Late Antique Christianity and broader discussions on the relationship between knowledge and power.

Keywords: History of Religions; Christianity; Catholic Church; Isidore of Seville; Church Fathers

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KLASİK BİLGİNİN DÖNÜŞÜMÜ ve VİZİGOT DÜZENİNİN İNŞASI	13
1. Tarihsel Bağlam	13
2. İsidorus'un Hayatı ve Kariyeri	17
2.1. Erken Dönem Hayatı ve Eğitimi	17
2.2. Vizigot Krallığıyla İlişkileri	20
2.3. Papalık, İspanya Kilisesi ve Krallığın Vesayeti	23
3. Eserleri	27
3.1. Düzen Haritası ve Bilgi Kaynağı Olarak Etymologiae	28
3.2. Tarih ve Meşruiyet Aracı Olarak Chronica ve Historia Gothorum	35
3.3. Doğa Bilimlerinin Kaynağı Olarak De natura rerum	42
3.4. Teoloji, Kilise ve Manastır Hayatına Dair Eserleri	45
3.5. Dil ve Edebiyat Dair Eserleri	48
3.6. Tefsir Eserleri	51
3.7. Mektuplar	53
4. İsidorus'un Düşünce Dünyası ve Yöntemi	54
5. Antik Dünyadan Orta Çağ'a İsidorus'un Köprü İşlevi	59
6. Bilgi ve İktidarın Birleşim Noktaları Olarak Konsiller, Hukuk ve Litürji	62

İKİNCİ BÖLÜM

HİRİSTİYAN İLAHİYATINA DAİR GÖRÜŞLERİ	69
1. Teolojik Konulardaki Görüşleri	69
2. Kutsal Kitap ve Yorumu	84
3. Kilise, Sakramentler ve İbadet	91
4. Eskatolojiye Dair Görüşleri	102
5. İman, Lütuf, Tövbe ve Günah	106
6. Manastır Hayatı, Keşişlik ve Azizler	144
7. Toplumsal Yaşam ve Ahlak	153
8. Contra Iudaeos ve Yahudiler Hakkındaki Görüşleri	176

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSİDORUS'UN SONRAKİ DÖNEME ETKİSİ 203

1. Vizigot Krallığın Çöküşü ve İsidorus'un Yükselişi 203
2. Erken Orta Çağ'da Yayılma Süreci 205
3. İslam Fetihlerinden Reconquista'ya İber Yarımadası'nda
İsidorus'un Etkisi 211
4. Karolenj Hanedanlığı'ndan Skolastik Döneme Avrupa'da
İsidorus'un Etkisi 216
5. Rönesans'tan Günümüze İsidorus'un Etkisi 225

SONUÇ 233

KAYNAKÇA 245

DİZİN 257

ÖN SÖZ

Hristiyanlık her ne kadar Akdeniz'in doğusunda doğmuş olsa da tarihsel serüveninin belirleyici bir bölümünü Batı'da, Latince konuşan topraklarda yaşamıştır. Roma İmparatorluğu'nun batı kanadının V. yüzyılda yıkılması, siyasal düzenle birlikte, onunla iç içe geçmiş bütün bir kültürel dünyanın da sarsılması anlamına geliyordu. Yıkımın ardından geride kalan boşluğu dolduran başlıca kurum Kilise olmuş; piskoposlar salt ruhani önderler değil, aynı zamanda kentlerin, hukukun ve eğitimin de koruyucuları hâline gelmiştir. Böylece antik mirasın Orta Çağ'a aktarılması büyük ölçüde onların eliyle gerçekleşmiştir. Aziz Ambrosius'tan Gregorius Magnus'a uzanan Latin Kilise Babaları geleneği, klasik kültür ile Hristiyan inancını tek bir potada eritme çabasının entelektüel omurgasını oluşturmuştur.

Bu genel manzara içinde İber Yarımadası'nın kendine özgü bir yeri bulunmaktadır. Vizigot Krallığı uzun süre, yönetici Germen seçkinlerinin bağlı olduğu Ariusçuluk ile yerli Hispano-Romen çoğunluğun benimsediği katoliklik arasındaki gerilimle bölünmüştür. 587'de Kral Reccared'in katolikliği kabul etmesi ve 589'daki III. Toledo Konsili'yle krallığın resmen bu inanca geçmesi, yalnızca bir mezhep değişikliği değil, din ile devletin ortak bir düzen etrafında kaynaştığı yeni bir siyasal projenin de başlangıcı olmuştur. Toledo konsilleri aracılığıyla İspanya Kilisesi, Katolik dünyanın en örgütlü ve etkili yerel geleneklerinden birini kurmuş; Kilise hukuku, litürji ve eğitim bu topraklarda benzersiz bir bütünlük kazanmıştır.

Sevillalı İsidorus bu dünyanın tam merkezinde yer almaktadır. O, hem çöküşün eşliğindeki antik bilgiyi derleyip düzene sokan bir köprü, hem de yeni Katolik Vizigot düzeninin entelektüel mimarıdır. Başta *Etymologiae* olmak üzere eserleri, klasik mirasın önemli bir bölümünü yok olmaktan kurtarmış ve neredeyse bin yıl boyunca Latin Batı'nın başucu kitabı işlevi görmüştür. İsidorus için bilgiyi derlemek, onu adlandırıp derecelendirerek anlamlı bir düzene sokmak anlamına gelmektedir. Bu yönüyle o, yalnızca İspanya'nın değil, bütün Batı Hristiyanlığının belleğini biçimlendiren; sonraki yüzyıllarda "Orta Çağ'ın öğretmeni" ve "Latin Kilisesi'nin Son Babası" olarak anılacak bir figür-

dür. Kilise onu yüzyıllardır bir aziz olarak anmayı sürdürmektedir. Günümüzde ise son derece dikkat çekici biçimde internet kullanıcılarının hâmisî olarak da anılmaktadır.

Elinizdeki bu çalışma, Antik Çağ ile Orta Çağ arasında köprü vazifesi gören ve belki de Orta Çağ'ı şekillendiren en önemli isimlerden biri olan Sevilalı İsidorus'u, eserlerini, düşünce yöntemini ve tarihsel süreç içerisindeki konumunu ele almaya gayret etmektedir. İsidorus'un geride bıraktığı külliyyat ve onun yüzyıllar boyunca devam eden etkisini tek bir kitapta bütünüyle incelemek mümkün değildir. Zira o, bir teolog ve din adamı olmanın yanı sıra Orta Çağ düşüncesi, bilgi tarihi ve din-devlet ilişkileri üzerine çalışan herkes için zengin bir inceleme konusu olabilecek çok yönlü bir figürdür. Bu bağlamda çalışmanın hedeflerinden biri de İsidorus ve onunla bağlantılı olabilecek çalışmalara altyapı sunmak ve Türkiye'de Dinler Tarihi alanındaki çalışmalara küçük de olsa bir katkı sunmaktır.

Bu eserin ortaya çıkış sürecinde, başından itibaren fikirleriyle destek veren ve taslakların ilk okumasını yaparak çalışmaya katkı sunan kıymetli meslektaşım Doç. Dr. Yasin Güzeldal'a teşekkür ederim. Yoğun çalışma tempoma göstermiş oldukları sabır, anlayış ve bugüne kadar vermiş oldukları emekler için kıymetli anne ve babama şükranlarımı sunarım.

Mustafa Furkan DİNLEYİCİ
Konya, Ağustos 2026